

alleen figuurlijk maar ook letterlijk, de sleutelfiguur was: hij moest de sleutel hanteren en ook verder binnen de secretarie alles voorbereiden en afwikkelen wat voor het welslagen van de operatie nodig was. Nu wilde een ongelukkig toeval dat juist in de dagen waarin de laatste voorbereidingen voor de operatie getroffen werden, in Tilburg door een 'Jodenjager' twee ondergedoken Joden gearresteerd werden die in het bezit waren van door Berkelmans afgegeven valse persoonsbewijzen. Van een 'goede' politie-agent had Berkelmans vernomen dat de twee Joden stijf en strak volhielden dat de gegevens die op hun valse persoonsbewijzen vermeld stonden, juist waren; de 'Jodenjager' was evenwel bezig, die gegevens te verifiëren door navraag bij de bevolkingsregisters van de gemeenten die in de valse persoonsbewijzen vermeld stonden. Berkelmans besloot geen risico te nemen: hij stond in contact met enkele Tilburgenaren en Amsterdammers die bereid waren, een voor de illegaliteit gevaarlijke figuur van het leven te beroven. Met hen pleegde hij overleg. De zaak was duidelijk: de 'Jodenjager' moest onmiddellijk uit de weg geruimd worden – men zou hem op vrijdag 21 januari liquideren. Poort, die van dit alles vernam, had op de liquidatie niets tegen maar ried Berkelmans met klem aan, onmiddellijk althans tot na de 21ste onder te duiken: de 'Jodenjager' kon er immers elk moment achter komen dat Berkelmans voor de twee valse persoonsbewijzen gezorgd had. Berkelmans dook onder – en de aanslag op de 'Jodenjager' mislukte. Dat laatste betekende dat Berkelmans ondergedoken moest *blijven*.

Uit Poorts opzet was de sleutelfiguur weggevallen.

★

Poort was geen moment bereid zijn plan op te geven. Moeilijkheden waren er om overwonnen te worden. Er was bij de afdeling bevolking een andere ambtenaar die, meende hij, wat zou durven: Huib Simons. KP-leider van Zanten liet hij naar Tilburg komen en samen met deze richtte hij op donderdag 20 januari zijn uitnodiging tot Simons. 'Wij hebben', aldus later Poort, 'de hele onderneming toen eerlijk voorgesteld en hem zeer nadrukkelijk op de consequenties gewezen, welke hierin zouden bestaan, dat hij mede zou moeten onderduiken, dat het zijn leven zou kosten als ze hem te pakken kregen en dat de Moffen vermoedelijk zijn hele familie plus zijn verloofde zouden arresteren . . . Toen wij waren uitgepraat, zei hij onmiddellijk: 'Ik doe het.'"¹

¹ Gemeente Tilburg: *Tilburg in de oorlogsjaren 1940-1945*, p. 63.